

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE DINDARLIK VE DİJİTAL MAHREMİYET ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Çağlar AKTÜRK

MEB, Şehit Osman Arslan Kız AİHL, Çorum, Türkiye. ORCID: 0009-0004-9850-1176

Ecrin ÇAVDAR

MEB, Şehit Osman Arslan Kız AİHL, Çorum, Türkiye. ORCID: 0009-0001-8739-7607

Fatma BAYAR

MEB, Şehit Osman Arslan Kız AİHL, Çorum, Türkiye. ORCID: 0009-0004-3015-6951

Fatma Kerime AKTÜRK

MEB, Ubeydi Gazi İO, Çorum, Türkiye. ORCID: 0009-0007-9913-0591

Özet

Yapılan araştırmada lise öğrencilerinde dindarlık ve dijital mahremiyet arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemi olarak ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılında Çorum il merkezinde eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Toplamda 374 öğrenci örneklemini üzerinde çalışılmıştır. Veriler SPSS 26.0 kullanılarak çevrimiçi toplanmış ve analiz edilmiştir. Motivasyonel Dindarlık Ölçeği ve Ergenler İçin Sosyal Medya Mahremiyetini Koruma Becerileri Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin normal dağıldığı tespit edilmiş ve parametrik testler uygulanmıştır. Değişkenlerin karşılaştırılmasında t testi ve Anova testi uygulanmıştır. Farklılıkların anlamlı olmaları durumunda Hochberg ve Welch testi ile Games-Howell çoklu karşılaştırma testleri uygulanmıştır. Değişkenlerin karşılaştırılmasında yaş, okul türü ve sınıf düzeyi gibi demografik faktörlerin etkisi incelenmiştir. Dindarlık ile dijital mahremiyet arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Analizi ile belirlenmiş ve grafiklerle gösterilmiştir. Lise öğrencilerinin dindarlık ve dijital mahremiyet düzeyleri arasında pozitif yönlü, orta düzey ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Dijital Mahremiyet, Din, Dindarlık, Lise Öğrencileri, Mahremiyet.

1. Amaç

Araştırmanın amacı; lise öğrencilerinde dindarlık ve dijital mahremiyet arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Amaç doğrultusunda alt problemler:

1. Lise öğrencilerinde cinsiyet değişkenine göre dindarlık ve dijital mahremiyet düzeyi farklılaşmakta mıdır?

2. Lise öğrencilerinde yaş değişkenine göre dindarlık ve dijital mahremiyet düzeyi anlamlı farklılaşmakta mıdır?

3. Lise öğrencilerinde okul türü değişkenine göre dindarlık ve dijital mahremiyet düzeyi anlamlı farklılaşmakta mıdır?

4. Lise öğrencilerinde sınıf düzeyi değişkenine göre dindarlık ve dijital mahremiyet düzeyi anlamlı farklılaşmakta mıdır?

5. Lise öğrencilerinde dindarlık ile dijital mahremiyet arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. Giriş

Bireyin yaşamına etki eden birçok önemli unsur vardır. Bu unsurlarından biri de dindir. Bireyin sosyal yaşantısı üzerinde dinin etkisi oldukça fazladır. Bireye olan bu etki, içinde yaşadığı toplumsal yapının dine olan yaklaşımı ile yakından ilişkilidir (Güner, 2021). Geçmişten günümüze değişik toplumlarda ve kültürlerde farklı dinler bir arada yer almıştır (Aydın, 2017). Peker (2016) din kavramının, inanılana saygı duyma ve ona korku ile bağlanma ve ona ibadet etme gibi anlamlara geldiğini belirtmektedir. Din ile arasında olan duygusal ve davranışsal bağ dindarlık olarak ifade edilse de bilimsel olarak dindarlığı tanımlamak o kadar da basit değildir (Kaplan, 2017). Ancak bireyin dini tutum ve davranışları gözlemlenerek birtakım çıkarımlarda bulunulabilir (Karabağ, 2022). Dinin kişiliğe yansımaları olarak da ifade edilen dindarlığın; inanç, ibadet, tecrübe, bilgi ve etki boyutları bulunur (Aydın, 2023). İlk boyutu inanç oluşturmada; ibadet boyutunda ayin ve dua gibi davranışlar yer almakta, tecrübe boyutunda dini duygular yaşantılarla içselleştirilmekte, bilgi boyutunda din ile ilgili bilgiler gerektiği şekilde öğrenilmekte ve diğer boyutların sonucu da etki boyutu oluşturmaktadır (Erkol, 2004). Dindarlıkta çok boyut olması dindarlığın düzeyinin belirlenmesinde ve kimlere dindar denilmesi gerektiği gibi soruların cevaplarına net bir şekilde ulaşılmasını zorlaştırmaktadır (Yapıcı, 2008). Bir dini inancı kabullenme düzeyi dindarlık olarak adlandırılabilir. Kısaca dindarlık kişinin dinini hayatında koyduğu yere göre belirlenir (Peker, 2012). Dindarlık kişisel özelliklere, inanca ve dinin etki etme gücüne göre bireyden bireye farklılık göstermektedir (Hökelekli, 2017). Dindarlığın şekillenmesinde yaşanan ortamın kültürel yapısı ile dini algılama ve yaşamdan etkilenme derecesinin bilinmesi önemlidir (Yapıcı, 2006). Nişancı'nın (2023) proje yürütücülüğünü yaptığı Türkiye İnanç ve Dindarlık Araştırması (TİDA) raporuna göre dini inanışlara yönelik eğilimlerin Türkiye'de yaygın şekilde görüldüğü, bu eğilimlerin sosyal grup ve coğrafi bölgelere göre farklılaştığı sonuçları elde edilmiştir. Aynı raporda Türkiye'de çoğunluğun kendisini dindar olarak ifade ettiği; çalışma yapılan kişilerin %64'ünün kendisini dindar ya da çok dindar olarak tanımladığı görülmüştür.

Geçmişten günümüze her zaman gündeme gelen mahremiyet kavramının net bir şekilde sınırları çizilememiş olsa da her toplumun kendine özgü değerleri içinde yer bulmuştur (Sarı, 2012). Dedeoğlu (2014) mahremiyeti; insan ve toplumun kanun

çerçevesinde koruması gereken iyi olarak tanımlamış, bunu özgürlük ile de ilişkilendirmiştir. Bireyin toplumla iletişiminde kendisi hakkında neyi-ne kadar başkalarına yansıtacağına karar vermesi; kısaca sınırlarını kendisinin belirlemesi mahremiyeti ifade eder (Kocagöz vd.,2020). Sabancı (2018) mahremiyeti, bireyin kendisi hakkında sınırlarını kendisinin belirlemesi olarak ifade eder. Mahremiyet bedenden fikre doğru biçimlenen ve sosyokültürel yapıyla şekillenen bir kavramdır (Kodak, 2018). Bireyler için mahremiyet önemli bir değerdir. Kişisel gelişime kazandırdıklarının yanı sıra bireyin bağımsız olmasına katkı sağlar (Türten, 2018). Toplumun temel değerlerinden biri olan mahremiyet anlayışı toplumdan topluma değişiklik göstermektedir. Doğu kültürlerinde mahremiyet dinin kurallarına göre belirlenirken; batıda bireyler mahremiyetin sınırlarını kendileri belirler (Martı, 2009). Bireylerin toplumda bulunduğu konumları ve cinsiyetleri mahremiyet sınırlarının çizilmesinde önemli rol oynamaktadır (Karagülle, 2015).

Dijital platformlar günümüzde hayatımızın her alanında etkin şekilde kullanılmaktadır. Gün geçtikçe de hızlı bir şekilde kullanımını arttırmaya devam eden bu platformlarla bireyler, özel hayatlarını sosyal medya ortamlarına aktarmaktadır (Karagülle, 2015). Teknolojinin gelişimi ve internet kullanımının artması ile ortaya çıkan sanal ortamlar bireyleri etkisi altına almaya başlamıştır. Bu durum zamanla birçok olumsuzluğa yol açmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2023) tarafından yapılan “Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması” sonuçlarına göre; Türkiye’de internete erişim oranının %95.5 ve internet kullanan bireylerin oranının %87.1 olduğu tespit edilmiştir. Bu oranların bir önceki yıllara göre arttığı da ifade edilmiştir. Dijital platformlar yer ve zaman kısıtlaması olmayan, paylaşımın olduğu iletişim ortamlarıdır (Akıncı Vural ve Bat, 2010). Bu platformlar sayesinde bireyler bilgi birikimlerini ve deneyimlerini dünyanın çeşitli yerlerindeki insanlarla paylaşabilmektedir (Marangoz vd., 2012). Dijital platformlarda kişisel bilgiler ve özel hayatlar farkında olmadan paylaşılmaktadır. Buralarda yapılan paylaşımlar bireyin kendi rızası olmadan da herkesin erişimine açık halde dolaşmaktadır (Kaleli, 2022). Dijital platformlar özellikle de gençlere özgür bir ortam sunmaktadır (Kütükoğlu, 2021). Genç bireyler dijital platformlara kendinden önceki nesillere göre farklı anlamlar yüklemektedir (Çaycı ve Karagülle, 2014). Bu nedenle gençler sanal dünyayı kendi içinde gerçekleri olan bir dünya olarak görmekte, bu ortamlarda özgür bir şekilde paylaşım yapmaktadır. Dijital platformlarla birlikte bireylerin gerçek ve sanal iki farklı dünyada yer alması, gerçeklik algısının gün geçtikçe azalmasına sebep olmaktadır. Özellikle Z kuşağının internet çağında dünyaya gelmesi ve bu dönemde büyümesi ile sanal ortamlarda paylaşım yapmanın normal karşılanmasına etki etmiştir (Kozani, 2022). Bu ortamlarda yapılan paylaşımlar insanların ilgisini çekmek veya daha çok beğeni almak için yapılmaktadır. Bu tür paylaşımlarla da sosyalleşmenin arttığı düşünülmektedir. Günümüzde dijital ortamlarda aktif olan bireyler gerçek yaşantılarında da sosyal olduklarını düşünmektedirler. Hatta sosyal medya hesabı olmayan kişiler toplum tarafından yadırganmaktadır (Esen, 2018). Bireyler dijital platformlarda diğer insanların neler yaptığını gözlemlemektedir. Dijitalleşme ile ortaya çıkan yeni platformlar, her yönüyle

gizliliğin azaldığı ve görünürlüğün arttığı yeni bir kültürün oluşmasına neden olmuştur (Kaplan, 2017). Çaycı ve Karagülle (2014) yaptıkları çalışmada bireylerin sahte hesaplar açtıklarını; bunu da başkalarının paylaşımlarını gözlemlemek için yapıldığını ifade etmişlerdir. Dijital platformlarda yapılan paylaşımlar iletişimde yeni bir düzen kurmaya başlamıştır ve bu ortamlarda mahremiyet gibi konulara ne kadar dikkat edildiği tartışılmaya başlanmıştır. Paylaşımların artması davranışların mahremiyet açısından incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Kocagöz vd., 2020).

Dijital platformların kullanımının yaygınlaşması ve buralarda geçirilen zamanın artmasıyla mahremiyetin sınırları değişmeye başlamıştır. Özel hayatın dijital platformlara aktarılmaya başlanması bireylerin mahremiyet sınırlarının genişlemesine sebep olmuştur (Eryılmaz, 2021). Bu ortamlarla birlikte yeni kimlikler ve kültürler ortaya çıkmıştır. Mahremiyetin geleneksel mahremiyetten uzaklaşarak dijital mahremiyete dönüştüğü ve bu şekilde yeniden şekillendiği görülmektedir (Göçmen, 2018). Bu şekliyle özel hayatın ve mahremiyetin sınırları aşılarak, bireysel mahremiyet zarar vermektedir (Barkuş ve Koç, 2019). Mahrem olarak görülen konuların dijital alanlarda duyarsızca paylaşılması hem kişisel hem de dijital mahremiyet alanlarına zarar vermektedir (Barkuş ve Koç, 2019). Dijital ortamlardaki bu duyarsızlık gerçek hayatta mahrem olarak görülen konuların dijital alanda normal karşılanmasına neden olmuştur. Dijital ortamların bilinçli şekilde kullanılmaması mahremiyete zarar vermekte; bu konuda bilinçlenmenin önemli olduğu anlaşılmaktadır (Acılar ve Mersin, 2015). Birey sadece kendi isteklerine göre mahrem alanlarını belirleyemez; bu sınırları belirlemede esas ölçütlerden biri de kişinin inandığı dini ve ona olan bağlılığıdır (Özden, 2022). Mahremiyet, dijital platformlarla değişime uğramaya başlasa da sosyokültürel yapıya ve dine göre şekillenmektedir (Kozani, 2022). Toplumda kabul gören değerler ile dini inanışlar dijital platformlarda mahremiyet sınırlarını aşan paylaşımlar sebebiyle zedelenmektedir (Aydın, 2023).

2.1. Literatür Araştırması

Din, dindarlık, mahremiyet, sosyal medyada mahremiyet konularıyla ilgili literatürde yapılan birçok çalışma vardır. Dindarlık ile ilgili olarak Yılmaz (2013), Aydın (2017), İnce (2019), Güner (2021), Karabağ (2022) ve Aydın (2023) çalışmalar yapmışlardır. Mahremiyet konusu ile ilgili olarak Çaycı ve Karagülle (2014), Acılar ve Mersin (2015) ile Karagülle (2015); sosyal medyada mahremiyet ile ilgili Esen (2018), Barkuş ve Koç (2019), Eryılmaz (2021) ve Kütükoğlu (2021) çalışmalar yapmışlardır. Dindarlık ve mahremiyet ile ilgili olarak da Kocagöz ve arkadaşları (2020) ile Ahmedî (2023)'e ait çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan çalışma ve araştırmaların genel olarak üniversite öğrencilerine yönelik olduğu, lise öğrencilerinde bu ilişkiyi çeşitli değişkenlere göre inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu konuda araştırma yapmaya karar verilmiştir. Bu yönüyle diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Yapılan çalışmanın psikoloji alanına katkı sağlaması öngörülmektedir.

3. Yöntem

3.1. Araştırma Yöntemi

Yapılan araştırmada dindarlık ile dijital mahremiyet arasındaki ilişkiyi incelemek adına nicel araştırma yöntemi desenlerinden ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. İlişkisel tarama deseni, iki ya da daha fazla değişkenin aralarındaki değişimin yönünü ve ölçüsünü inceleyen desendir (Karasar, 2012). Dindarlık ile dijital mahremiyet düzeyinin demografik değişkenlerden cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi ve okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmaya sahip olup olmadığı da incelenmiştir.

3.2. Araştırmanın Ölçekleri

Veri toplama sayfası Google Forms üzerinden hazırlanmıştır ve dört kısımdan oluşmaktadır: Bilgilendirme, Demografik Bilgiler, Motivasyonel Dindarlık Ölçeği ve Ergenler İçin Sosyal Medya Mahremiyetini Koruma Becerileri Ölçeği şeklindedir. Birinci kısımda yapılacak araştırma ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. İkinci kısımda “Demografik Bilgiler” formunda katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim gördüğü okul türü ve sınıf düzeyi gibi cevaplaması gereken bir bilgi formudur.

Katılımcıların dini eğilimlerini belirlemek amacıyla üçüncü kısımda kullanılan “Motivasyonel Dindarlık Ölçeği” Uysal ve arkadaşları (2014) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 18 maddeden oluşmuş ve 5’li likert olarak derecelendirilmiştir. Ölçeğin puanlanması: 1-Kesinlikle katılmıyorum, 2-Bana biraz uygun, 3-Uygun, 4-Çoğunlukla uygun, 5-Her zaman uygun şeklindedir. Ters puanlanan maddesi yoktur. Verilen cevaplara göre puanlar toplandığında katılımcı ölçekten en az 18, en çok 90 puan alabilmektedir. Katılımcıların elde ettikleri toplam puan yükseldikçe dindarlık eğiliminin arttığı, toplam puan düştükçe dindarlık eğiliminin azaldığı kabul edilmektedir.

Katılımcıların sosyal medya mahremiyetini koruma becerisini belirlemek amacıyla son kısımda uygulanan Odabaş ve arkadaşları (2021) tarafından geliştirilen “Ergenler İçin Sosyal Medya Mahremiyetini Koruma Becerileri Ölçeği” 27 maddeden oluşmuş ve 5’li likert olarak derecelendirilmiştir. Ölçeğin puanlanması: 1-Kesinlikle katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5- Kesinlikle katılıyorum şeklindedir. Ölçekteki 20. madde ters maddedir, toplam puan elde edilirken bu maddeye verilen puan ters puan şekline çevrilmektedir. Verilen cevaplara göre puanlar toplandığında katılımcı ölçekten en az 27, en çok 135 puan alabilmektedir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması katılımcının sosyal medya mahremiyetini koruma becerisine ait yeterliliğinin yüksek olduğu, puanın düşük olması sosyal medya mahremiyetini koruma becerisine ait yeterliliğinin düşük olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

Ölçekler için Cronbach's Alpha değerleri incelenerek güvenilirlik ve geçerlilik analizi yapılmıştır. Cronbach's Alpha değeri .70’in üzerinde bulunursa ölçeğin güvenilir olduğu anlamına gelmektedir (Büyüköztürk, 2011). Cronbach's Alpha değerleri; Motivasyonel Dindarlık Ölçeği için .984 ile Ergenler İçin Sosyal Medya Mahremiyetini Koruma Becerileri Ölçeği için .953 bulunmuştur.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler toplanmadan önce ölçek sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır. Ölçekleri okullarda uygulamak için Çorum İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden E-43436584-605.01-90186702 sayılı ve 22.11.2023 tarihli izin alınmıştır. İzin yazısı ile birlikte Çorum il merkezinde bulunan resmi liselere <https://forms.gle/z1CD2KZcTDypxNAP9> bağlantı linki ile ölçekler gönderilmiştir. Öğrencilerin gönüllülük esasına göre, herhangi bir teşvik verilmeden, rastgele seçilerek katılmaları sağlanmıştır. Ölçek ortalama 10-15 dakikada uygulanmıştır.

Araştırmaya ait toplanan veriler SPSS Statistics 26 programı ile analiz edilmiştir. Ölçek puanları tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerle gösterilmiştir. Öğrencilerin demografik bilgilerine ait frekans analizi sonuçları verilmiştir. Analize başlamadan önce çarpıklık ve basıklık değerleri ile verilerin normalliğine bakılmıştır. Veri setinin normal dağıldığı belirlendikten sonra parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir. Varyansların homojen olup olmadığı Levene testi belirlenmiştir. Öğrencilerin demografik bilgilerine göre dindarlık ile dijital mahremiyet düzeyinin karşılaştırılmasında iki grup arası farklar için ilişkisiz gruplar t testi ve ikiden fazla grup için ilişkisiz gruplar One-Way Anova testi kullanılmıştır. Farklılıklar anlamlı olursa Post Hoc çoklu karşılaştırma testleri uygulanmıştır. Varyansların homojen olma durumlarında Hochberg, varyansların homojen olmama durumunda Welch testi ile Games-Howell çoklu karşılaştırma testleri uygulanmıştır. Dindarlık ile dijital mahremiyet arasındaki ilişkileri belirlemek için Pearson Korelasyon Analizi uygulanmış ve grafik üzerinde bu ilişki gösterilmiştir.

3.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılında Çorum il merkezinde bulunan resmi liselerde eğitim yaşantısını sürdüren öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise ölçek sorularını yanıtlayan 195 kız ve 179 erkek toplam 374 öğrenciden oluşmaktadır. Basit tesadüfi örnekleme yoluyla araştırmanın örnekleme belirlenmiştir. Basit tesadüfi örneklemede tarafsızlık kuralı uygulanarak evrenden seçilen kişiler eşit ve bağımsız kabul edilmektedir (Balcı, 2015).

Katılımcıların demografik özelliklerine dair bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir. Araştırmaya katılan 374 öğrencinin %52.1'inin (n=195) kız ve %47.9'unun (n=179) erkek öğrenciden oluştuğu belirlenmiştir. Yaş düzeylerine bakıldığında %21.9'unun (n=82) 14 yaşında, %22.5'inin (n=84) 15 yaşında, %20.1'inin (n=75) 16 yaşında, %19.0'unun (n=71) 17 yaşında, %16.6'sının (n=62) 18 yaşında olduğu görülmüştür. Katılımcıların %12.6'sı (n=47) Fen Lisesi, %17.6'sı (n=6) Anadolu Lisesi, %20.3'ü (n=76) Anadolu İmam Hatip Lisesi, %11.8'i (n=44) Sosyal Bilimler Lisesi, %10.7'si (n=40) Güzel Sanatlar Lisesi, %10.4'ü (n=39) Spor Lisesi, %16.6'sı (n=62) Mesleki Teknik ve Anadolu Lisesinde eğitimine devam ettiği görülmüştür. Katılımcıların %27.8'i (n=104) 9. sınıf, %26.5'i (n=99) 10. sınıf öğrencisi, %23.5'i (n=88) 11. sınıf öğrencisi ve %22.2'si (n=83) 12. Sınıf öğrencisidir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Dair Bilgiler

		n	%
Cinsiyet	Kız	195	52.1
	Erkek	179	47.9
	Toplam	374	100.0
Yaş	14	82	21.9
	15	84	22.5
	16	75	20.1
	17	71	19.0
	18	62	16.6
	Toplam	374	100.0
Eğitim Görülen Okul Türü	Fen Lisesi	47	12.6
	Anadolu Lisesi	66	17.6
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	76	20.3
	Sosyal Bilimler Lisesi	44	11.8
	Güzel Sanatlar Lisesi	40	10.7
	Spor Lisesi	39	10.4
	Mesleki Tek. ve Anad. Lisesi	62	16.6
	Toplam	374	100.0
Sınıf Düzeyi	9. Sınıf	104	27.8
	10. Sınıf	99	26.5
	11. Sınıf	88	23.5
	12. Sınıf	83	22.2
	Toplam	374	100.0

4. Bulgular

Bu kısımda katılımcılardan toplanan verilerin analiz edilmesi ile elde edilen bulgular sunulmuştur. İlk olarak demografik özelliklere ait tanımlayıcı verilerle başlanmıştır. Devamında verilerin normal dağılım durumu incelenmiş, dindarlık ile dijital mahremiyet puanlarının demografik özellik değişkenlerine göre farklılaşma bulguları ifade edilip en sonda dindarlık ile dijital mahremiyet arasındaki ilişki durumu ve düzeyi belirtilmiştir.

Tablo 2’de katılımcıların dindarlık ile dijital mahremiyet düzeyine ait bulgular gösterilmiştir. Öğrencilerde dindarlık düzeyi puanları için kızlarda 70.30 ve erkeklerde 67.58, dijital mahremiyet düzeyi puanları için kızlarda 108.67 ve erkeklerde 109.70 puan ortalamasına sahip oldukları tespit edilmiştir. Yaşlara göre dindarlık düzeyleri ortalamaları 14 yaş 71.30, 15 yaş 71.61, 16 yaş 67.80, 17 yaş 69.04 ve 18 yaş 63.82 olduğu tespit edilmiştir. Dijital mahremiyet puan ortalamalarının 14 yaş 111.87, 15 yaş 111.50, 16 yaş 109.95, 17 yaş 108.13 ve 18 yaş 102.68 olduğu görülmüştür. Katılımcı öğrencilerin okul türü açısından dindarlık için Fen Lisesi 71.85, Anadolu Lisesi 68.21, Anadolu İmam

Hatip Lisesi 73.64, Sosyal Bilimler Lisesi 62.55, Güzel Sanatlar Lisesi 61.12, Spor Lisesi 67.62, Mesleki Teknik ve Anadolu Lisesi 72.52 puan ortalamasını; dijital mahremiyet için Fen Lisesi 108.32, Anadolu Lisesi 114.91, Anadolu İmam Hatip Lisesi 114.26, Sosyal Bilimler Lisesi 102.64, Güzel Sanatlar Lisesi 102.87, Spor Lisesi 103.77, Mesleki Teknik ve Anadolu Lisesi 109.53 puan ortalamasını elde etmişlerdir. Sınıflara göre dindarlık düzeyleri 9. sınıf 70.51, 10. sınıf 70.22, 11. sınıf 65.92 ve 12. sınıf 68.92 puan ve dijital mahremiyet 9. sınıf 114.51, 10. sınıf 107.12, 11. sınıf 105.22 ve 12. sınıf 108.77 puan oldukları tespit edilmiştir. Ortalama puanlarda dindarlık 69.00 ve dijital mahremiyet 109.17 olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Dair Bulgular

		Dindarlık			Dijital Mahremiyet		
		Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Toplam	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Toplam
Cinsiyet	Kız	70.30	20.19	195	108.67	17.90	195
	Erkek	67.58	21.65	179	109.70	20.37	179
Yaş	14	71.30	21.72	82	111.87	14.63	82
	15	71.61	20.65	84	111.50	19.12	84
	16	67.80	21.00	75	109.95	18.53	75
	17	69.04	20.51	71	108.13	19.63	71
	18	63.82	20.12	62	102.68	23.02	62
Eğitim Görülen Okul Türü	Fen Lisesi	71.85	17.18	47	108.32	19.16	47
	Anadolu Lisesi	68.21	27.04	66	114.91	16.69	66
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	73.64	18.34	76	114.26	15.35	76
	Sosyal Bilimler Lisesi	62.55	20.65	44	102.64	22.51	44
	Güzel Sanatlar Lisesi	61.12	20.72	40	102.87	19.42	40
	Spor Lisesi	67.62	16.87	39	103.77	22.09	39
	Mesleki Teknik ve Anadolu Lisesi	72.52	19.72	62	109.53	17.95	62
Sınıf Düzeyi	9. Sınıf	70.51	22.37	104	114.51	14.71	104
	10. Sınıf	70.22	18.73	99	107.12	19.13	99
	11. Sınıf	65.92	19.38	88	105.52	20.75	88
	12. Sınıf	68.92	22.99	83	108.77	20.94	83
Ortalama		69.00	20.91	374	109.17	19.11	374

Verilerin normal dağılım durumları için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013), normal dağılım için çarpıklık ve basıklık

değerlerinin -1.5 ile +1.5 aralığında olması gerektiğini ifade etmiştir. Tablo 3'te görüldüğü gibi verilerin normal dağıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. Veri Toplama Araçlarının Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçekler	Çarpıklık	Basıklık
Dindarlık	-.822	-.367
Dijital Mahremiyet	-.761	1.054

Verilerin normal dağıldığı görüldükten sonra dindarlık ile dijital mahremiyet puanlarına göre parametrik testler uygulanmaya başlanmıştır. Cinsiyete göre düzeylerin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için Levene testi ile varyansların homojen olup olmadığı incelenmiştir. İki grup arası farklar için ilişkisiz gruplar t testi uygulanmıştır.

4.1. Lise öğrencilerinde cinsiyet değişkenine göre dindarlık ve dijital mahremiyet düzeyi anlamlı farklılaşmakta mıdır?

Cinsiyete göre Levene testi ile varyansların homojenliği incelenmiştir. Varyansların dindarlık ($p=.194 > .05$) ve dijital mahremiyet ($p=.088 > .05$) için homojen olduğu belirlenmiştir. t testi ile dindarlık ($p=.209 > .05$) ve dijital mahremiyet ($p=.602 > .05$) puanlarında cinsiyete göre farklılaşmanın olmadığı Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyete Göre Levene Testi ve t Testi

		Levene Testi		t Testi		
		F	p	t	df	p
Dindarlık	Varyansların eşit olduğu varsayımında	1.689	.194	1.258	372	.209
	Varyansların eşit olmadığı varsayımında			1.254	363.237	.211
Dijital Mahremiyet	Varyansların eşit olduğu varsayımında	2.927	.088	-.521	372	.602
	Varyansların eşit olmadığı varsayımında			-.519	355.787	.604

İkiden fazla grup içeren yaş, okul türü ve sınıf düzeyi demografik bilgilerinin farklılaşmalarını incelemek için ilişkisiz gruplar One-Way Anova testi kullanılmıştır. Farklılıkların anlamlı olmaları durumunda Post Hoc çoklu karşılaştırma testleri uygulanmıştır. Varyansların homojen olma durumlarında Hochberg, varyansların homojen olmama durumunda Games-Howell çoklu karşılaştırma testleri uygulanmıştır.

4.2. Lise öğrencilerinde yaş değişkenine göre dindarlık ve dijital mahremiyet düzeyi anlamlı farklılaşmakta mıdır?

Yaşa göre varyansların homojenliği incelendiğinde dindarlık puanlarının ($p=.755 > .05$) ve dijital mahremiyet puanlarının ($p=.056 > .05$) homojen olduğu Tablo 5'te gösterilmiştir. Bunun sonucunda dindarlık ve dijital mahremiyet için One-Way Anova testi ile yaşa göre anlamlılık durumları incelenmiştir.

Tablo 5. Yaşa Göre Varyansların Homojenliği

		Varyansların Homojenliği			
		Levene Statistic	df1	df2	p
Dindarlık	Ortalamaya göre	.474	4	369	.755
Dijital Mahremiyet	Ortalamaya göre	2.327	4	369	.056

Anova testi ile dindarlık puanlarının yaşa göre ($p = .174 > .05$) anlamlı bir farklılığa sahip olmadığı, dijital mahremiyet puanlarının yaşa göre ($p = .034 < .05$) anlamlı bir farklılığa sahip olduğu Tablo 6'da gösterilmiştir. Yaşa göre dijital mahremiyet farklılıklarının anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. Dindarlık ve Dijital Mahremiyet İçin Yaşa Göre Anova Testi

		Anova Testi				
		Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Dindarlık	Gruplar arasında	2776.665	4	694.166	1.597	.174
	Gruplar içinde	160365.335	369	434.594		
	Toplam	163142.000	373			
Dijital Mahremiyet	Gruplar arasında	3788.003	4	947.001	2.640	.034
	Gruplar içinde	132365.719	369	358.715		
	Toplam	136153.722	373			

40

Varyanslar homojen dağıldığı için Post Hoc çoklu karşılaştırma testlerinden Hochberg uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 7'de gösterilmiştir. Dijital mahremiyet puanlarında 14 yaş (Ort.= 111.87) ile 18 yaş (Ort.= 102.68) arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7. Dijital Mahremiyet İçin Yaşa Göre Hochberg Testi

		Hochberg Testi		
(I) Yaş	(J) Yaş	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p
14	18	9.18843*	3.18752	.041

* $p < .05$ düzeyinde anlamlı farklılık vardır.

4.3. Lise öğrencilerinde okul türü değişkenine göre dindarlık ve dijital mahremiyet düzeyi anlamlı farklılaşmakta mıdır?

Okul türüne göre varyansların homojenliği incelendiğinde Tablo 8'de dindarlık puanlarının ($p = .000 < .05$) ve dijital mahremiyet puanlarının homojen olmadığı ($p = .043 < .05$) gösterilmiştir.

Tablo 8. Okul Türüne Göre Varyansların Homojenliği

		Varyansların Homojenliği			
		Levene Statistic	df1	df2	p

Dindarlık	Ortalamaya göre	4.857	6	367	.000
Dijital Mahremiyet	Ortalamaya göre	2.195	6	367	.043

Dindarlık ile dijital mahremiyet için homojen olmadığı için Welch testi ile okul türüne göre anlamlılık durumları incelenmiştir. Dindarlık puanlarında ($p = .009 < .05$) ve dijital mahremiyet puanlarında ($p = .001 < .05$) okul türüne göre anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiş ve bu durum Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Dindarlık ile Dijital Mahremiyet İçin Okul Türüne Göre Welch Testi

	Welch Testi			
	Statistic	df1	df2	p
Dindarlık	2.996	6	150.935	.009
Dijital Mahremiyet	4.086	6	146.792	.001

Farklılıklar anlamlı olduğundan ve varyanslar homojen dağılmadığı için Post Hoc çoklu karşılaştırma testlerinden Games-Howell uygulanmıştır. Tablo 10'da dindarlık puanlarında Anadolu İmam Hatip Lisesi (Ort.= 73.64) ile Güzel Sanatlar Lisesi (Ort.= 61.12) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10. Dindarlık İçin Okul Türüne Göre Games-Howell Testi

(I) Eğitim Görülen Okul Türü	(J) Eğitim Görülen Okul Türü	Games-Howell Testi		
		Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Güzel Sanatlar Lisesi	12.51974*	3.89320	.031

* $p < .05$ düzeyinde anlamlı farklılık vardır.

Dijital mahremiyet puanlarında hem Anadolu Lisesi (Ort.= 114.91) hem de Anadolu İmam Hatip Lisesi'nin (Ort.= 114.26) ayrı ayrı Sosyal Bilimler Lisesi (Ort.= 102.64) ve Güzel Sanatlar Lisesi (Ort.= 102.87) ile aralarında anlamlı bir farklılık olduğu Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. Dijital Mahremiyet İçin Okul Türüne Göre Games-Howell Testi

(I) Eğitim Görülen Okul Türü	(J) Eğitim Görülen Okul Türü	Games-Howell Testi		
		Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p
Anadolu Lisesi	Sosyal Bilimler Lisesi	12.27273*	3.96608	.042
	Güzel Sanatlar Lisesi	12.03409*	3.69446	.027
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Sosyal Bilimler Lisesi	11.62679*	3.82282	.050
	Güzel Sanatlar Lisesi	11.38816*	3.54023	.031

* $p < .05$ düzeyinde anlamlı farklılık vardır.

4.4. Lise öğrencilerinde sınıf düzeyi değişkenine göre dindarlık ve dijital mahremiyet düzeyi anlamlı farklılaşmakta mıdır?

Sınıf düzeyine göre varyansların homojenliği incelendiğinde Tablo 12’de gösterildiği gibi dindarlık puanlarının ($p = .083 > .05$) ve dijital mahremiyet puanlarının ($p = .054 > .05$) homojen olduğu belirlenmiştir. Bu durumda dindarlık ve dijital mahremiyet için One-Way Anova testi ile sınıf düzeyine göre anlamlılık durumları incelenmiştir.

Tablo 12. Sınıf Düzeyine Göre Varyansların Homojenliği

		Varyansların Homojenliği			
		Levene Statistic	df1	df2	p
Dindarlık	Ortalamaya göre	2.246	3	370	.083
Dijital Mahremiyet	Ortalamaya göre	2.577	3	370	.054

Tablo 13’te Anova testi ile dindarlık puanlarının sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılığa sahip olmadığı ($p = .427 > .05$) görülmüştür. Dijital mahremiyet puanlarının sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılığa sahip olduğu ($p = .005 < .05$) tespit edilmiştir.

Tablo 13. Dindarlık ve Dijital Mahremiyet İçin Sınıf Düzeyine Göre Anova Testi

		Anova Testi				
		Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Dindarlık	Gruplar arasında	1220.046	3	406.682	.929	.427
	Gruplar içinde	161921.954	370	437.627		
	Toplam	163142.000	373			
Dijital Mahremiyet	Gruplar arasında	4564.581	3	1521.527	4.278	.005
	Gruplar içinde	131589.141	370	355.646		
	Toplam	136153.722	373			

Dijital mahremiyet puanlarının sınıf düzeyine göre farklılıkları anlamlı olduğundan ve varyanslar homojen dağıldığı için Post Hoc çoklu karşılaştırma testlerinden Hochberg uygulanmış ve Tablo 14’te gösterilmiştir. Dijital mahremiyet puanlarında 9. sınıf (Ort.= 114.51) ile 10. sınıf (Ort.= 107.12) ve 11. sınıf (Ort.= 105.52) arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir.

Tablo 14. Dijital Mahremiyet İçin Sınıf Düzeyine Göre Hochberg Testi

(I) Sınıf Düzeyi		Hochberg Testi		
		(J) Sınıf Düzeyi	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata
9. Sınıf	10. Sınıf	7.38840*	2.64803	.033
	11. Sınıf	8.98689*	2.73150	.007

* $p < .05$ düzeyinde anlamlı farklılık vardır.

4.5. Lise öğrencilerinde dindarlık ile dijital mahremiyet arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

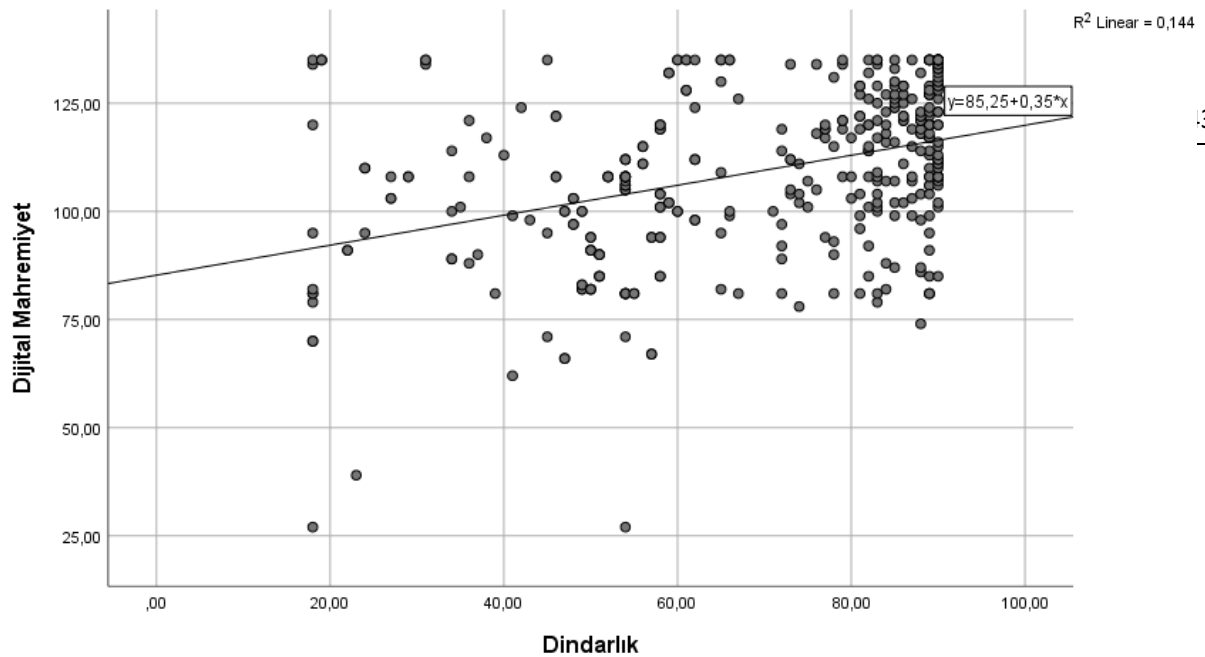
Dindarlık ve dijital mahremiyet arasındaki ilişkiyi ve düzeyini belirlemek için Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Dindarlık ve dijital mahremiyet arasındaki ilişki Tablo 15’te gösterilmiştir. Köklü ve arkadaşları (2007), hesaplanan korelasyon değerinin -1 ile +1 arasında olacağını, işareti ilişkinin yönünü ve r değeri aradaki ilişkinin gücünü göstereceğini ifade etmiştir. Bulunan değer $.30 < r < .70$ olduğunda aradaki ilişkinin orta düzeyde ilişki olduğunu da belirtmişlerdir. Buna göre dindarlık ile dijital mahremiyet arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı ($r = .540, p = .000 < .01$) bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki Şekil 1’deki grafikte gösterilmiştir.

Tablo 15. Dindarlık ile Dijital Mahremiyet Arasındaki İlişki

Dindarlık	Dijital Mahremiyet	
	Korelasyon Değeri (r)	.379**
	p	.000
	n	3374

** Korelasyon $p < .01$ düzeyinde anlamlıdır.

Şekil 1. Dindarlık ile Dijital Mahremiyet Arasındaki İlişki

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmada lise öğrencilerindeki dindarlık ile dijital mahremiyet düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bunun yanında cinsiyet, yaş, okul türü ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre dindarlık ile dijital mahremiyet düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığına bakılmıştır. Araştırmaya 195 kız ve 179 erkek olmak üzere 374 öğrenci katılmıştır. 15 yaşındaki 84 öğrenci diğer yaş gruplarına göre en çok ve 62 kişi ile 18 yaşındaki öğrenciler en az katılımı göstermiştir. Okul türleri olarak en çok katılımın 76 kişi ile Anadolu İmam hatip Lisesi ve en az katılımın 39 kişi ile Spor Lisesi’nden olduğu

görülmüştür. Veri grubunda en çok 104 kişi ile 9. sınıfların, en az da 83 kişi ile 12. sınıfların katılım sağladığı tespit edilmiştir.

5.1. Alt Problem: Lise öğrencilerinde cinsiyet değişkenine göre dindarlık ve dijital mahremiyet düzeyi farklılaşmakta mıdır?

Yapılan analizler sonucunda kız ve erkek öğrencilerin dindarlık düzeyi puan ortalamalarında; kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek puan aldığı belirlenmiştir. Elde ettiğimiz sonuçtan farklı olarak üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada Aydın (2017) ile Uysal ve Turan (2019) erkek öğrencilerin kız öğrencilerden dindarlık düzeylerinin daha yüksek çıktığını ifade etmişlerdir. Kuzgun ve Sevim (2004) kadınlardaki dindarlık düzeyinin erkeklere göre düşük çıkmasını ev işleri ve çocuk bakımından dolayı dine ayıracak zamanı olmadığına; Yılmaz (2013) da kadınların erkekler kadar dine önem vermediğine bağlamaktadır. Coştu (2009) tarafından yapılan çalışmada ise hem kadın hem de erkeklerde dindarlık düzeyleri yüksek çıkmıştır. TİDA raporuna göre dindarlık ile cinsiyet arasındaki ilişkiye bakıldığında araştırmaya katılan kadınların %64'ü erkeklerin de %61'i kendini dindar ya da çok dindar olarak görmektedir (Nişancı, 2023). Cinsiyete göre dindarlık puanların farklılaşmasına bakıldığında t testi sonucunda anlamlı bir farklılaşmamaktadır.

Dijital mahremiyet düzeyi puanlarında erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha yüksek puan aldığı tespit edilmiştir. Kütükoğlu (2021) ve Ahmedi (2023) özellikle X ve Y kuşağı üzerinde yaptıkları çalışmada mahremiyet algısının kadınlarda daha fazla olduğunu belirterek elde ettiğimizden farklı sonuçlar ortaya koymuşlardır. Dijital mahremiyet düzeyi puanlarının cinsiyete göre birbirinden anlamlı farklılık göstermediği uygulanan t testi sonucunda bulunmuştur.

5.2. Alt Problem: Lise öğrencilerinde yaş değişkenine göre dindarlık ve dijital mahremiyet düzeyi anlamlı farklılaşmakta mıdır?

Yaş gruplarına göre 15 yaşındaki öğrencilerin dindarlık düzeylerinin diğer yaşlara göre daha yüksek çıktığı belirlenmiştir. 18 yaşındaki öğrencilerde dindarlık düzeyi en düşük seviyededir. TİDA raporunda dindarlık algısının yaş düzeylerine göre dağılımına bakıldığında 18-24 yaş arasındaki bireylerin %47'si kendisini dindar olarak görmekte, yaş düzeyi artıkça dindarlık %80'lere kadar çıkıp artmaktadır (Nişancı, 2023). Ergenlikten itibaren gençlik dönemi içindeki bireylerin kendini aradığı ve sorguladığı karmaşık bir dönem olmaktadır. Özellikle bu dönemde din ile alakalı birçok soruya cevap aranmakta, birey kendini ibadet yapmasa bile dindar olarak görmektedir (Güner, 2021). Yaptığımız çalışmada ve yapılan diğer çalışmalarda dindarlık düzeyi farklı yaş gruplarında yüksek çıkmaktadır. Genel olarak dindarlık düzeyinin yüksek olması; temel eğitim kademelerinden itibaren dini eğitim verilmesi ve ailede dini yaşantının öğretilmesinin sonucudur (Acılar ve Mersin, 2015). Anova testi ile dindarlık puanlarının yaş gruplarında farklılaşmaya sahip olup olmadığına bakılmıştır. Anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Benzer şekilde Aydın (2017), İnce (2019), Dursun (2020) ve

Güner (2021) yaptıkları çalışmalarda üniversite öğrencilerinin dindarlık düzeylerinde yaş grupları arasında anlamlı farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Dijital mahremiyette 14 yaşındaki öğrencilerin düzeylerinin diğer yaşlara göre en yüksek, 18 yaşındaki öğrencilerin de en düşük olduğu tespit edilmiştir. 18 yaş grubu haricindeki öğrencilerde dijital mahremiyet düzeylerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Yaş seviyesi ilerledikçe düzeyin düştüğü söylenebilir. Elde edilen sonuçlardan farklı olarak Kütükoğlu (2021), dijital mahremiyetin yaş ile birlikte artacağını ifade etmiştir. Yaman ve Kaya (2018), ortaöğretim öğrencileri ile ilgili çalışmalarında, öğrencilerin dijital ortamlarda yaptıkları paylaşımlarda mahremiyet kaygısı yaşadıkları ve mahremiyetin önemli olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Anova ve Hochberg testi ile yaşa göre anlamlı bir farklılaşmanın olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık 14 ve 18 yaş grupları arasında olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçtan farklı olarak Ahmedi (2023) çalışmasında, üniversite öğrencilerinin yaş gruplarına göre mahremiyet algısında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

5.3. Alt Problem: Lise öğrencilerinde okul türü değişkenine göre dindarlık ve dijital mahremiyet düzeyi anlamlı farklılaşmakta mıdır?

Okul türlerinin puan ortalamalarında; dindarlık düzeyi puanlarında Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin en yüksek puanı, Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin en az puanı elde ettiği belirlenmiştir. Yılmaz (2016) yaptığı çalışmada ortaöğretim öğrencilerinde dindarlık düzeylerinin yüksek olduğunu bulmuştur. Bireylerde dindarlık düzeyinin yüksek çıkmasında ailenin ve yakın çevrenin etkili olduğu söylenebilir (Güner, 2021). Eğitim alacağı okulun seçiminde de bu durum etkili olmaktadır. Okul türüne göre dindarlık puanlarının Anadolu İmam Hatip Lisesi ile Güzel Sanatlar Lisesi'nde anlamlı bir farklılığa sahip olduğu Welch ve Games-Howell testi ile tespit edilmiştir.

Anadolu Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin dijital mahremiyet düzeyi puanlarında en yüksek, Sosyal Bilimler Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin en düşük puanı elde ettiği görülmüştür. Dijital mahremiyet puanlarında Anadolu Lisesi ile Sosyal Bilimler Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi arasında, Anadolu İmam Hatip Lisesi ile Sosyal Bilimler Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu Welch ve Games-Howell testi ile belirlenmiştir.

5.4. Alt Problem: Lise öğrencilerinde sınıf düzeyi değişkenine göre dindarlık ve dijital mahremiyet düzeyi anlamlı farklılaşmakta mıdır?

Sınıf seviyelerinin dindarlık düzeyinde en yüksek puanın 9. sınıfa, en düşük puanın 11. sınıfa ait olduğu görülmüştür. Ortaöğretim döneminde yaş düzeyi arttıkça dine olan yaklaşım farklılaşmaktadır. Aileden kazanılan bazı dini yaklaşımlar değişime uğramaktadır. Sınıf düzeyine göre Anova testi ile dindarlık puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Sınıf seviyelerinde dijital mahremiyet puanlarına bakıldığında 9. sınıf öğrencilerinin en çok ve 11. sınıf öğrencilerinin en az puana sahip olduğu tespit edilmiştir.

Farklı çalışmalarda, özellikle de orta yaş ve sonrası için, bireylerin yaş seviyesi artıkça mahremiyet algısının arttığı ifade edilmektedir, Kütükoğlu (2021). Yaş ile paralel olarak artan sınıf seviyelerinde bu durumdan farklı bir sonuç elde edilmiştir. Yaş düzeyi artıkça dijital mahremiyet düzeyi artmamaktadır. Burada sınıf seviyesinin artmasıyla dijital mahremiyetin azaldığı söylenebilir. Dijital mahremiyet puanlarında anlamlı bir farklılığın olduğu Anova ve Hochberg testi ile bulunmuştur. Dijital mahremiyet puanlarında 9. sınıf ile 10. sınıf ve 11. sınıf seviyelerinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

5.5. Alt Problem: Lise öğrencilerinde dindarlık ile dijital mahremiyet arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Dindarlık ve dijital mahremiyet arasındaki ilişkiye Pearson Korelasyon Analizi ile bakılmıştır. Dindarlık ve dijital mahremiyet arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ahmedi (2023), üniversite öğrencilerinde dinin etkisini hissetme ile mahremiyet algısı arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ortaöğretim ile üniversite öğrencileri arasında dindarlık ve mahremiyet arasında benzer bir sonuç elde edildiği ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak dindarlık düzeyi artarken dijital mahremiyet düzeyi artmaktadır; dindarlık düzeyi azalırken dijital mahremiyet düzeyi azalmaktadır.

Yapılan araştırma Çorum il merkezindeki lise düzeyindeki öğrencilerle sınırlıdır. Bu çalışma Çorum dışındaki farklı illerde yapılabilir. Aynı şekilde farklı okul seviyelerinde uygulanabilir. Elde edilen sonuçlar kıyaslanabilir. Özellikle de dijital mahremiyet düzeyi düşük olan yaş grubu ve okul türlerinde güvenli internet kullanımı ve medya okuryazarlığı alanlarında seminer gibi bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir. Bu araştırma gelecekte tekrar uygulanıp sonuçlar karşılaştırılabilir.

Kaynaklar

- Acılar, A. ve Mersin, S. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Facebook Kullanımı ile Mahremiyet Kaygısı Arasındaki İlişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54), 103–114.
- Ahmedi, E. Ş. (2023). Mahremiyet, Dindarlık ve Sosyal Medya Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 25-46.
- Akıncı Vural, Z. B. ve Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine yönelik bir araştırma. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 5(20), 3348-3382.
- Aydın, C. (2017). Üniversite öğrencilerinin dini tutum ile hayattaki anlam düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 89-108.
- Aydın, E. K. (2023). *Dindarlık ve sosyal medya bağımlılığı ilişkisi üzerine bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

- Balcı, A. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem Akademi, 99-100.
- Barkuş, F. ve Koç, M. (2019). Dijital mahremiyet kavramı ve ilgili çalışmalar üzerine bir derleme. *Bilim Eğitim Sanat ve Teknoloji Dergisi*, 3(1), 35-44.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. Pegem Akademi.
- Coştu, Y. (2009). *Toplumsallaşma sürecinde dindarlığı etkileyen faktörler (Samsun örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Ondokuzmayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Çaycı, B. ve Karagülle, A. E. (2014). X kuşağından Z kuşağına değişen mahremiyet algısı. In *International Trends and Issues in Communication & Media Conference* (pp. 190-196).
- Dedeoğlu, S. G. (2014). Özgürlük, mahremiyet, demokrasinin değeri ve bilişim toplumunda maruz kaldığı tehditler. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 9(34), 5887-5897.
- Dursun, A. (2020). *Beden eğitimi öğretmenleri adaylarının dindarlık düzeylerinin ve dini gruplara yönelimlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Erkol, M. (2004). *Din-dindarlık kavramları ve sosyolojik bir yöntem olarak dindarlık ölçekleri* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Eryılmaz, A. (2021). *Dijital çağda lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ile değişen mahremiyet algısı* (Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Esen, A. (2018). *Sosyal medyada mahremiyetin ifşası: Namık Kemal Üniversitesi akademisyenleri üzerine yapılan bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Göçmen, T. L. (2018). *Toplumsal yaşamda bireyin mahremiyet yönelimleri: sosyal ağ kullanıcıları üzerine bir saha araştırması* (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Güner, B. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık Düzeylerinin Yaş ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 20(4), 2042-2054.
- Hökelekli, H (2017). *Din Psikolojisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 13. Basım.
- İnce, N. (2019). *Dindarlık ve psikolojik dayanıklılık ilişkisi: Burdur örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

- Kaleli, R. T. (2022). Geçmişten Günümüze Kuşaklar, Sosyal Medya Kullanımı ve Mahremiyet Bilinci: Kuşaklar Örneği. *Z Kuşağı, Sosyal Medya ve Mahremiyet Gençlik Sempozyumu*, 11-26.
- Kaplan, İ. (2017). *Üniversite öğrencisi sosyal medya kullanıcılarının mahremiyet algısı* (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Karabağ, R. (2022). Bireysel ve Toplumsal Hayatta Dindarlık Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (52), 79-106.
- Karagülle, A. E. (2015). *Günümüzde değişen mahremiyet algısının sosyal ağlar bağlamında incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi. (24. Basım)*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kocagöz, E., Göksu, N., Bakan, İ. ve Karakuş, F. N. (2020). Mahremiyet ve Dindarlık Perspektifinden Sosyal Medya Platformlarında Görsel Paylaşımının İncelenmesi: KSÜ Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(1), 83-101.
- Kodak, D. (2018). Düşünümsel Modernitede Mahremiyeti Yeniden Tanımlamak: Kuşaklararası Bir Araştırma. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences* (54), 85-116.
- Kozani, R. (2022). Z Kuşağı Mahremiyet Anlayışının Sosyal Medyadaki Yansımaları: Sosyal Medya ve Mahremiyet. *Z Kuşağı, Sosyal Medya ve Mahremiyet Gençlik Sempozyumu*, 55-68.
- Köklü, N., Büyüköztürk, N. ve Çokluk, Ö. (2007). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik (2. Baskı)*. Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Kuzgun, Y. ve Sevim, S. A. (2004). Kadınların çalışmasına karşı tutum ve dini yönelim arasındaki ilişki. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1), 14-27.
- Kütükoğlu, E. (2021). *Kuşaklar bağlamında sosyal medya ve mahremiyet*. Eğitim Yayınevi.
- Marangoz, M., Yeşildağ, B. ve Saltık, İ. A. (2012). E-ticaret işletmelerinin web ve sosyal ağ sitelerinin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi. *Journal of Internet Applications and Management*, 3(2), 53-78.
- Martı, H. (2009). Hz. Peygamber'in Hadislerinde Bir Değer Simgesi Olarak Beden ve Mahremiyeti. *Marife*, 9(2), 9-23.

- Nişancı, Z. (2023). Türkiye İnanç ve Dindarlık Araştırması (TİDA) “Sayılarla Türkiye’de İnanç ve Dindarlık”. *Mahya Yayıncılık*. 44,204.
- Odabaş, Ö. G., İlhan, T., ve Kılıçer, K. (2021). Ergenler İçin Sosyal Medya Mahremiyetini Koruma Becerileri Ölçeği’nin Geliştirilmesi. *Bağımlılık Dergisi*, 22(4), 341-359.
- Özden, B. (2022). Dijital Çağ ve Ahlaki Değerler Üzerine Bir İnceleme. *Sosyal Medya ve Mahremiyet, Z Kuşağı, Sosyal Medya ve Mahremiyet Gençlik Sempozyumu* 97-108.
- Peker, H. (2012). Kur’an’a göre dindarlığın boyutları. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 12(2), 41-49.
- Peker, H. (2016). Din psikolojisi (13. basım). *İstanbul: Çamlıca Yayınları*.
- Sabancı, S. Y. (2018). *Sosyal medya okuryazarlığı: facebook ve instagram örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sarı, Ö. (2012). *Türkiye’de facebook kullanıcılarının mahremiyet algısı ve kimlik inşası üzerine bir çalışma*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tabachnick, B.G. ve Fidell L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (sixth ed.) Pearson.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2023). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407) Erişim Tarihi: 29 Ağustos 2023.
- Türten, E. (2018). Yüksek lisans öğrencilerinin sosyal medyada mahremiyet algısı: Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* (29. Özel Sayısı), 143-162.
- Uysal, V., Turan, Ş., Işık, Z., ve Çalışma, Ö. (2014). Motivasyonel dindarlık ölçeği (MMRI) üzerine bir değerlendirme. *Journal of Islamic Research*, 25(1), 15-27.
- Uysal, V. ve Turan, Y. (2019). Üniversite öğrencilerinde sürekli kaygı, dindarlık ve saldırganlık eğilimleri arasındaki ilişkiler. *Bilimname*, 2019(40), 67-104.
- Yaman, D. ve Kaya, S. (2018). Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Medyada Mahremiyet Algılarının İncelenmesi. *Conference: International Symposium on Communication in the Digital Age*, Mersin. 115-124.
- Yapıcı, A. (2006). Yeni Bir Dindarlık Ölçeği ve Üniversiteli Gençlerin Dinin Etkisini Hissetme Düzeyi: Çukurova Üniversitesi Örneği. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 6(1), 66-116.
- Yapıcı, A. (2008). Kadın dindarlığı algısal bir yanılğı mı yoksa gerçeklik mi. *Kadın Dindarlığı. Diyanet Dergisi*, 207, 19-23.

- Yılmaz, K. (2013). Üniversite öğrencilerinin dini yönelimleri ile bireysel değerleri arasındaki ilişki. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(29), 129-146.
- Yılmaz, S. (2016). *Ortaöğretim öğrencilerinin dindarlık düzeyi ile problemleri internet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.